

и Холивуд. Ето шта су од нас сакрили проклети комунисти! Мислили смо: сад ће се и Америка разоружати, а НАТО ће бити распуштен. Кома сад треба тај НАТО?

Али НАТО се није распао. НАТО је почео да заузима све војне базе које смо оставили у Источној Европи. Приближавајући се нашим новим, скраћеним границама, НАТО је бомбардовао и уништио Југославију. И широм света су почели да комадују, убијајући људе у Ираку, Авганистану, Либији – свуда. И није имао ко да се супротстави.

Запад се није задовољио чињеницом да се СССР распао. Потпалили су Кавказ, Придњестровље, Чеченију, па Украјину. Свуда су гурнули свој новац, своје оружје, своје емисаре. А онда тупо послали своје трупе. Уопште се нису устручавали. А пред ким да се устручавају? Кога да се плаше? Нема никога.

Не, Борисе Борисовичу. Имали смо праве наставнике. Живот је заиста борба. А у шуми живе звери, које твоју мирољубивост и разоружаност доживљавају као кукавичлук и слабост – и почињу да те уништавају. А ако ниси страшан, онда си мртав.

Ми морамо поново постати страшни (за непријатеље, а поуздани за пријатеље). То се зове: надувавање кобрине капуљаче. Морамо показати своју пуну одлучност да се боримо. На тај начин можемо избећи рат. Немојте никоме причати да смо ми у ствари мирољубиви људи, да волимо децу (и не само своју) и не једемо људско месо. То је наша војна тајна. Председник је већ рекао главно: спремни смо за сваки развој догађаја. Ми ћемо одговорити на напад, чак и ако то буде значило смак света. Отићи ћемо у рај, а они ће просто умрети.

Нисам одмах схватио шта је то, о чему се ради. У дубини душе сам се колебао. Али сад разумем. Ради се о томе да се ми више не плашимо. Сад нека се плаше они. Ми смо спремни. Ми се више не плашимо никога и ничега.

СПЕЦИЈАЛНА ОПЕРАЦИЈА У КУЛТУРИ

Пише: Платон Беседин

Филозофу Теодору Адорну приписује се следећа фраза: „После Аушвица, свака поезија је немогућа”. У оригиналу то звучи овако: „После Аушвица, свака реч у којој се чују узвишене ноте лишена је права на постојање.” Суштина је у томе да је култура у којој је сазрео нацизам недостојна права на постојање. Адорнове речи су умногоме – стид преживелих. И то је углавном оправдано. Али не може се порећи да је поезија – или, шире, уметност – по-

стала одушак за многе затворенике концентрационих логора. Штавише, управо су ратови рађали нову уметност као неку врсту противотрова.

Кримски рат нам је, на пример, дао „Севастопољске приповетке” Лава Толстоја – сведочења очевица о свакодневним кошмарима и подвизима. Револуција 1917. родила је талентоване младиће – Шолохова, Гајдара, Платонова, а писци, тада већ добро познати, ојачали су и калили се: Алексеј Толстој, Серафимович, Грин ...

Велики отаџбински рат нам је дао колосалан слој фронтоске књижевности. Суштину ове појаве формулисао је Вадим Кожинов: „Претежни део војних песама писан је не толико о рату, колико ратом. Генерација фронтоских песника: Твардовски, Слуцки, Самојлов... Фронтоска проза: Виктор Њекрасов, Бондарјев, Воробјов... Исто важи и за филм.

Велика уметност се у Русији рађала на спојевима и померањима тектонских плоча историје. Тешка времена натерала су уметнике да схвате шта се дешава и дају слике будућности. И ту долазимо до правог питања: да ли је то сада могуће? Да ли је савремена руска култура, тачније култура Русије, способна да да нова значења? Или поезија више није могућа, али не због моралних мука већ због стваралачке немоћи?

Оно што се догодило руској књижевности после 1991. јесте катастрофа! Да, процеси пропадања су почели још пре распада СССР-а, али су 90-их постали очигледни. Од националног блага, књижевност је постала предмет тржишта, а покушали су да нам сугеришу, по логици Ролана Барта, да су сва мишљења, као и текстови, једнака. Најбоље, по законима тржишта, бира крајњи потрошач – читалац.

Али то је била лаж, јер је на челу такозваног књижевног процеса био чопор менаџера и продуцената који су почели да одређују значај овог или оног текста. Књижевност је почела да живи по законима шоу-бизниса – само у много мањем обиму. А они који су донедавно били књижевне слуге постали су комесари културних процеса. Као у Кобејновој песми: „Служити слугама? .. О, не!”

Међутим, многи су морали да служе, јер је почела неприродна селекција. Тако су имитатори књижевности прешли у први ред. Готово све их је, једноставније речено, ујединила нетрпељивост према руском језику, исмевање свега и свакога, повици „тако се не може живети” и деконструкција било каквих значења. Добили смо такозвану „премијалну литературу”. А поента није чак ни у вечној – колико условној, толико глупој – подели на „патриоте” и „либерале”, иако су први били отворено гурнути у страну, већ да је сама суштина руске књижевности била промењена. Све је постало

крајње ускогрудо и тенденциозно. Традиције руске књижевности, повезане, пре свега, са боготражителством, одбачене су, а нови писци су се дали на преписивање западних колега који су раније, напротив, учили од руских класика.

Да, некада је Пушкин црпео из Бајрона, али је то органски преосмишљавао у руској традицији. Исти Тургенев је служио као посредник између Запада и Русије. А нова руска књижевност, њен главни део, ишла је путем бесрамног подражавања, због чега је временом логично потиснута преводном књижевношћу. Ништа чудно! Предуго су покушавали да обману читаоца, подметнувши му „национални бестселер” или „велику књигу”, који су се у ствари испоставили као фалш.

Слична прича се десила и са филмовима. С том разликом што је филм добијао много више новца од књижевности. И за то постоји објашњење. Нови владари више нису видели фактор утицаја у књижевности. Прошло је време када је Николај II проучавао рукопис „Грофа Нулина”, а Стаљин на Платоновљевом тексту записао: „хуља”. Власт је културу оставила на милост и немилост менаџерима, који су почели сами да одређују шта је вредно пажње, а шта није.

Ко су ти људи? Такозвани ефективни менаџери и менаџерке, уредници и уреднице којима се гади сама помисао на патриотизам, на све што је руско, а посебно херојски руско. Њихова одлика је то што не познају свој народ, штавише, свесно се од њега одвајају.

Они би радије имали неку модну сесију на којој би прикупљали донације у корист гејева из Бронкса, али су принуђени да се баве Русијом и, страшно је казати – патриотизмом. Смучи им се, на пример, од речи као што су „Велики отаџбински рат”, „подвиг”, „Стаљинград”... Али шта да се ради? Треба издржати. На крају крајева, синекура у култури вам омогућава да једете обилно – тако да они издржавају. Њихов пластични свет је победио, како је певао Летов.

Заправо, антиутопија се остварила када је друштво, у складу са Хакслијевим пророчанством, почела да контролише армија менаџера и администратора, а за хероје су проглашени такозвани селебрити и интелектуалци који промовишу идеје овог дивног новог света. Све их одликује карактеристична другоразредност и близина корита, које је боље чувано од нафтних платформи. Ако их и занима култура, онда само као бизнис.

И нема ничег изненађујућег у томе што су се после 24. фебруара 2022, кад је нарушен уобичајени начин живота, многи од познатих личности и интелигенције (назовите их како хоћете) или одрекли свог народа и државе, или су их издали. То су радили и

раније, али је сада, стицајем непремостивих околности, њихов начин деловања и размишљања доживео својеврсно фото-увећање.

Овде је важно дати примедбу. Поента није у томе да се не изрази алтернативно мишљење – напротив, требало би да га буде. Али како то да људи који оптужују своју домовину не одбијају државне награде и настављају да добијају државне уговоре?

И опет, поента није у томе да се култура затрпа званичним патриотизмом, учећи да се Отаџбина воли по наређењу – ово у старту изгледа лажно и одвратно. Поента је да нашој култури дамо шансу да буде руска, да се развија у складу са унутрашњом логиком и спољним изазовима, а не по пројекту „ефикасних менаџера”. Као што је писао Достојевски: „[...] ја сам тако саздан да не могу да живим без светиња, али бих ипак желео да светиње буду бар мало светије; зар не вреди обожавати их?” И заиста, где су ти идеали, где су смислови које даје човеку савремена руска култура? Да ли постоје?

Ново време диктира нове изазове, а ми смо обавезни да им одговоримо, што значи да има много посла. Укључујући и чишћење Отаџбине од буђи филистерства и баналности. Розанов је писао о „уметности крчме која се у све упија”. Буђ не продире унутра – она разједа. Међутим, овде није у питању чак ни крчма – тамо је више искрености већ бордел у који је срамота донети воду од ананаса.

Њега се не можете ослободити забранама и прогоном – нека цвета хиљаду цветова; много је важније пронаћи нова имена, дати нове смислове. Уосталом, цела ова специјална операција у Украјини треба да иде заједно са специјалном операцијом у самој Русији, где морамо да одбранимо и поново стекнемо свој идентитет.

КО ЈЕ У ТРОЈЦИ?

Пише: Андреј Ткачов

Василиј Шукшин има причу „Заустављен”. Њен главни јунак, совхозни механичар по имену Роман Звјагин, лежи на дивану после посла и слуша свог сина Валерку како учи своје лекције. Валерка је читао последњи одломак из „Мртвих душа”, многима познат из школе, о „птици тројки”. Учио је напамет.

„Зачули сте с висина познату песму па сте сложено и у исти мах напрегнули своје бронзане груди и, једва додирујући копита земљу, претворили се у пукe издужене линије које лете кроз ваздух. И све јури, Богом надахнуто! Русијо, где јуриш? Дај ми одговор! Нема одговора...”